

Цудо дваццатага стагоддзя — чалавек у космасе!

ГЭТА НАШ, САВЕЦКІ ЧАЛАВЕК.

Першы пілот-касманавт
Юрый ГАГАРЫН

ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР.

№ 30 (1564)

Пятніца, 14 красавіка 1961 года

Цана 4 кап.

Да Камуністычнай партыі і народаў Савецкага Саюза!
Да народаў і ўрадаў усіх краін!
Да ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва!

ЗВАРОТ

Цэнтральнага Камітэта КПСС,
Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР
і Урада Савецкага Саюза

Адбылася вялікая падзея. Упершыню ў гісторыі чалавек ажыццявіў палёт у космас.

12 красавіка 1961 года ў 9 гадзін 7 мінут па маскоўскаму часу касмічны карабель-спадарожнік «Усход» з чалавекам на борце падняўся ў космас і, зрабіўшы палёт вакол зямнога шара, шчасліва вярнуўся на свяшчэнную зямлю нашай Радзімы — Краіны Саветаў.

Першы чалавек, які пранік у космас, — савецкі чалавек, грамадзянін Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік!

Гэта — бяспрыкладная перамога чалавека над сіламі прыроды, найвялікшая заваёва навукі і тэхнікі, трыумф чалавечага розуму. Пакладзен пачатак палётам чалавека ў касмічную прастору.

У гэтым падзвігу, які ўвойдзе ў стагоддзі, увасоблены геній савецкага народа, магутная сіла сацыялізма.

З пачуццём вялікай радасці і законнай гордасці Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і Савецкі ўрад адзначаюць, што гэтую новую эру ў прагрэсіўным развіцці чалавецтва адкрыла наша краіна — краіна пераможца сацыялізма.

У мінулым адсталая царская Расія не магла і марыць аб здзяйсненні такіх падзвігаў у барацьбе за прагрэс, аб спароніцтве з больш развітымі ў тэхнічна-эканамічных адносінах краінамі.

Воляй рабочага класа, воляй народа, натхняемых партыяй камуністаў на чале з Леніным, наша краіна ператварылася ў магутную сацыялістычную дзяржаву, дасягнула небывалых вышынь у развіцці навукі і тэхнікі.

Калі рабочы клас у кастрычніку 1917 года ўзяў уладу ў свае рукі, многія, нават сумленныя людзі, сумняваліся ў тым, ці зможва ён кіраваць краінай, захаваць хоць бы дасягнуты ўзровень развіцця эканомікі, навукі і тэхнікі.

І вось цяпер перад усім светам рабочы клас, савецкае калгаснае сялянства, савецкая інтэлігенцыя, увесь савецкі народ дэманструюць небывалую перамогу навукі і тэхнікі. Наша краіна апыраўдзіла ўсе іншыя дзяржавы свету і першай праклала шлях у космас.

Савецкі Саюз першым запусціў міжконтынтальную балістычную ракету,

першым паслаў штучны спадарожнік Зямлі, першым накіраваў касмічны карабель на Месяц, стварыў першы штучны спадарожнік Сонца, ажыццявіў палёт касмічнага карабля ў напрамку да планеты Венера. Адзін за другім савецкія караблі-спадарожнікі з жывымі істотамі на борце рабілі палёты ў космас і вярталіся на Зямлю.

Вянцом нашых перамог у асваенні космаса з'явіўся трыумфальны палёт савецкага чалавека на касмічным караблі вакол Зямлі.

Гонар і слава рабочаму класу, савецкаму сялянству, савецкай інтэлігенцыі, усяму савецкаму народу!

Гонар і слава савецкім вучоным, інжынерам і тэхнікам — стваральнікам касмічнага карабля!

Гонар і слава першаму касманавту — таварышу Гагарыну Юрыю Аляксеевічу — піянеру асваення космаса!

Нам, савецкім людзям, якія будуюць камунізм, выпад гонар першымі пранікнуць у космас. Перамогі ў асваенні космаса мы лічым не толькі дасягненнем нашага народа, але і ўсяго чалавецтва. Мы з радасцю ставім іх на службу ўсім народам, у імя прагрэсу, шчасця і дабрабыту ўсіх людзей на Зямлі. Нашы дасягненні і адкрыцці мы ставім не на службу вайне, а на службу міру і бяспекі народаў.

Развіццё навукі і тэхнікі адкрывае бязмежныя магчымасці для авалодання сіламі прыроды і выкарыстання іх для шчасця чалавека, для гэтага перш за ўсё трэба забяспечыць мір.

У гэты ўрачысты дзень мы зноў звяртаемся да народаў і ўрадаў усіх краін з прызывным словам аб міры.

Няхай усе людзі, незалежна ад рас і нацыяў, колеру скуры, ад веравызнання і сацыяльнай прыналежнасці, прыкладуць усе сілы, каб забяспечыць трывалы мір ва ўсім свеце. Пакладзём канец гонцы ўзбраенняў! Ажыццёвым усеагульнае і поўнае раззбраенне пад строгім міжнародным кантролем! Гэта будзе рашаючы ўклад у свяшчэнную справу абароны міру.

Слаўная перамога нашай Радзімы натхняе ўсіх савецкіх людзей на новыя падзвігі ў будаўніцтве камунізма!

Наперад, да новых перамог у імя міру, прагрэсу і шчасця чалавецтва!

ШЛЯХ АДКРЫТ

Паведамленне ТАСС

12 красавіка 1961 г. у Савецкім Саюзе выведзен на арбіту вакол Зямлі першы ў свеце касмічны карабель-спадарожнік «Усход» з чалавекам на борце.

Пілотам-касманавтам касмічнага карабля-спадарожніка «Усход» з'яўляецца грамадзянін Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік лётчык маёр ГАГАРЫН Юрый Аляксеевіч.

Старт касмічнай шматступеньчатай ракеты прайшоў паспяхова, і пасля набору першай касмічнай скорасці і аддзялення ад апошняга ступені ракеты-носібіта карабель-спадарожнік пачаў свабодны палёт па арбіце вакол Зямлі.

Паводле папярэдніх даных, перыяд абарачэння карабля-спадарожніка вакол Зямлі складае 89,1 мінуты; мінімальнае аддаленне ад паверхні Зямлі (у перыгееі) роўна 175 кіламетрам, а максімальная адлегласць (у апагееі) складае 302 кіламетры; вугал нахілу плоскасці арбіты да экватара 65 градусаў 4 мінуты.

Вага касмічнага карабля-спадарожніка з пілотам-касманавтам складае 4,725 кілаграмаў, без уліку вагі канцавой ступені ракеты-носібіта.

З касманавтам таварышам ГАГАРЫНЫМ устаноўлена і падтрымліваецца двухбаковая радыёсувязь. Частоты бартавых кароткахвалеваў перадачы складаюць 9,019 мегагерца і 20,006 мегагерца, а ў дыяпазоне ультракароткіх хваляў 143,625 мегагерца. З дапамогай радыётэлеметрычнай і тэлевізійнай сістэм праводзіцца назіранне за станам касманавта ў палёце.

Перыяд вывадзення карабля-спадарожніка «Усход» на арбіту касманавт таварыш ГАГАРЫН перанёс здавальняюча і ў цяперашні час адчувае сябе добра. Сістэмы, якія забяспечваюць неабходныя жыццёвыя ўмовы ў кабіне карабля-спадарожніка, функцыянуюць нармальна.

Палёт карабля-спадарожніка «Усход» з пілотам-касманавтам таварышам ГАГАРЫНЫМ на арбіце працягваецца.

МАСКВА, 12 красавіка. (ТАСС). Паводле атрыманых даных з борта касмічнага карабля «Усход», у 9 гадзін 52 мінуты па маскоўскаму часу пілот-касманавт маёр Гагарын, знаходзячыся над Паўднёвай Амерыкай, перадаў: «Палёт праходзіць нармальна, адчуваю сябе добра».

МАСКВА, 12 красавіка. (ТАСС). У 10 гадзін 15 мінут па маскоўскаму часу пілот-касманавт маёр Гагарын, пралетаючы над Афрыкай, перадаў з борта касмічнага карабля «Усход»: «Палёт праходзіць нармальна, стан бязважкіх пераносу добра».

МАСКВА, 12 красавіка. (ТАСС). У 10 гадзін 25 мінут маскоўскага часу, пасля аблёту зямнога шара ў адпаведнасці з зададзенай праграмай, была ўключана гармазная рухальная ўстаноўка і касмічны карабель-спадарожнік з пілотам-касманавтам маёрам Гагарыным пачаў зніжацца з арбіты для прыземлення ў зададзеным раёне Савецкага Саюза.

Пасля паспяховага правядзення намечаных даследаванняў і выканання праграмы палёту 12 красавіка 1961 года ў 10 гадзін 55 мінут маскоўскага часу савецкі карабель «Усход» зрабіў удалую пасадку ў зададзеным раёне Савецкага Саюза.

Лётчык-касманавт маёр Гагарын паведаміў: «ПРАШУ ДАЛАЖЫЦЬ ПАРТЫІ І УРАДУ І АСАБІСТА МІКІТУ СЯРГЕЕВІЧУ ХРУШЧОВУ, ШТО ПРЫЗЕМЛЕННЕ ПРАЙШЛО НАРМАЛЬНА, АДЧУВАЮ СЯБЕ ДОБРА, ТРАУМАЎ І УДАРАЎ НЕ МАЮ».

Ажыццяўленне палёту чалавека ў касмічную прастору адкрывае грандыёзныя перспектывы пакалення космаса чалавецтвам.

Маёру Юрыю Гагарыну, першаму ў гісторыі пілоту-касманавту, месяц назад мінула 27 год.

Ён нарадзіўся 9 сакавіка 1934 года ў Гжэцкім раёне Смаленскай вобласці (Расійская Федэрацыя) у сям'і калгасніка.

У 1941 годзе пачаў вучыцца ў сярэдняй школе, але на часе гітлераўцаў перапыніла яго вучоба.

Пасля заканчэння другой сусветнай вайны сям'я Гагарына пераехала ў горад Гжэц. Там Юрый працягнуў вучыцца ў сярэдняй школе. У 1951 годзе ён скончыў выдатна рамеснае вучылішча ў горадзе Люберцы паводу Масквы па спецыяльнасці фармацэўтыка-ліцейшчыка і адначасова школу рабочай моладзі.

Затым Юрый Гагарын вучыўся ў індустрыяльным тэхнікуме ў горадзе Саратаве на Волзе. У 1955 годзе ён скончыў тэхнікум выдатна.

Свае першыя крокі ў авіяцыі Гагарын пачаў, будучы студэнтам тэхнікума. Ён навучаўся ў Саратаўскім аэраклубе. Пасля заканчэння курса аэраклуба ў 1955 годзе вучыўся ў авіяцыйным вучылішчы ў горадзе Аранбургу. З 1957 года, калі Гагарын скончыў гэтае вучылішча па першаму разраду, ён служыў лётчыкам савецкай авіяцыі.

У мінулым годзе Юрый Гагарын уступіў у рады Камуністычнай партыі Савецкага Саюза.

Ён жанаты. Яго жонка Валентіна Гагарына, 26 год, скончыла ў Аранбургу медыцынскае вучылішча. Іх дачка Алена два гады. Другой дачка Галі — адзін месяц.

58-гадовы бацька Гагарына працуе сталіаром. Маці яго, Ганна, 1903 года нараджэння, хатняя гаспадыня.

(ТАСС).

Савецкаму касманавту, які ўпершыню ў свеце зрабіў касмічны палёт, маёру ГАГАРЫНУ Юрыю Аляксеевічу

ДАРАГІ ЮРЫІ АЛЯКСЕЕВІЧ! МНЕ ДАСТАЎЛЯЕ ВЯЛІКУЮ РАДАСЦЬ ГОРНАЧ ПАВІНШАВАЦЬ ВАС ЗА ВЫДАТНЫМ ГЕРАІЧНЫМ ПОДЗВІГАМ — ПЕРШЫМ КАСМІЧНЫМ ПАЛЁТАМ НА КАРАБЛІ-СПАДАРОЖНІКУ «УСХОД».

УВЕСЬ САВЕЦКІ НАРОД У ЗАХВАПЛЕННІ АД ВАШАГА СЛАУНАГА ПОДЗВІГУ, ЯКІ БУДУЦЬ ПАМ'ЯТАЦЬ У ВЯКАХ ЯК ПРЫКЛАД МУЖНАСЦІ, АДВАГІ І ГЕРОІЗМА У ІМЯ СЛУЖЭННЯ ЧАЛАВЕЦТВУ.

ЗРОБЛЕНЫ ВАМІ ПАЛЕТ АДКРЫВАЕ НОВУЮ СТАРОНКУ У ГІСТОРЫІ ЧАЛАВЕЦТВА, У ПАКАРЭННІ КОСМАСА І НАПАЎНЯЕ СЭРЦЫ САВЕЦКІХ ЛЮДЗЕЙ ВЯЛІКАЙ РАДАСЦЮ І ГОРДАСЦЮ ЗА СВАЮ САЦЫЯЛІСЦЫЧНУЮ РАДЗІМУ.

АД УСЯГО СЭРЦА ВІНШУЮ ВАС СЯ ШЧАСЛІВЫМ ВЯРТАННЕМ З КАСМІЧНАГА ПАДАРОЖКА НА РОДНУЮ ЗЯМЛЮ. АБДЫМАЮ ВАС.

ДА ХУТКАЙ СУСТРЭЧЫ У МАСКВЕ.

М. ХРУШЧОВ.

12 красавіка 1961 года.

ЗАГАД Міністра Абароны СССР

12 КРАСАВІКА 1961 г. № 78 г. МАСКВА

У азнаменаванне найвялікшай перамогі савецкага народа, выдатнага падзвігу вучоных, інжынераў, тэхнікаў і рабочых, якія забяспечылі 12 красавіка 1961 года паспяховае ажыццяўленне першага ў свеце палёту савецкага чалавека маёра Гагарына Ю. А. на караблі-спадарожніку «Усход» у касмічную прастору

ЗАГАДВАЮ:

14 красавіка г. г. зрабіць салют 20-ю артылерыйскімі залпамі ў сталіцы нашай Радзімы — Маскве, сталіцах саюзных рэспублік і гарадах-героях: Ленінградзе, Сталінградзе, Севастопалі і Адлесе.

Міністр Абароны СССР Маршал Савецкага Саюза
Р. МАЛІНОВСКІ.

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ
КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ
САВЕЦКАГА СЯЮЗА

ПРЭЗІДЫУМ ВЯРХОЎНАГА
САВЕТА СССР

САВЕТ МІНІСТРАЎ
САЮЗА САВЕЦКІХ
САЦЫЯЛІСЦЫЧНЫХ РЭСПУБЛІК

Масква, Крэмль. 12 красавіка 1961 года.

Юрый Гагарын занесен у Кнігу гонару ЦК ВЛКСМ

МАСКВА, 12 красавіка. (ТАСС). За бяспрыкладны ў гісторыі чалавецтва падзвіг, які навеі праславіў савецкі народ, савецкую навукі і тэхніку і

з'яўляецца выдатным узорам беззаветнага служэння інтарсам Радзімы, ЦК ВЛКСМ занёс у Кнігу гонару ЦК

ВЛКСМ захавае Ленінскага камса-

мола таварыша Гагарына Юрыя Аляксеевіча, першага ў свеце лётчыка-касманавта, які праклаў людзям Зямлі шлях у космас.

А МЫ ПЛЫВЁМ ДАЛЕЙ І ДАЛЕЙ,

СЛАВА НАРОДУ - СТВАРАЛЬНИКУ!

Усім вучоным, інжынерам, тэхнікам, рабочым, усім калектывам і арганізацыям, якія ўдзельнічалі ў паспяховым ажыццяўленні першага ў свеце касмічнага палёту чалавека на караблі-спадарожніку „Усход“
Першаму савецкаму касманаўту таварышу ГАГАРЫНУ Юрыю Аляксеевічу

Дарагія таварышы!
Сябры-сучайнікі!
Радасцю, хвалюючыю падзею перажываюць народы нашай краіны. 12 красавіка 1961 года ўпершыню ў гісторыі чалавецтва наша Радзіма — Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік — паспяхова ажыццявіла палёт чалавека на караблі-спадарожніку „Усход“ у касмічную прастору.
Палёт савецкага чалавека ў космас — найвялікшае дасягненне творчага, генія нашага народа, вынік свабоднай і натхнёнай працы савецкіх людзей — будаўнікоў камунізму. Тое, аб чым у мінулым марылі выдатныя прадстаўнікі рускай і сусветнай навукі і тэхнікі, чаму прысвяціў сваё жыццё геніяльны сын нашага народа Канстанцін Эдуардавіч Цыялкоўскі, ператварылася сёння ў жывую рэчаіснасць, стала явай нашых гераічных дзён. Гэта вялікі выдатны ўклад савецкага народа ў скарбніцу сусветнай навукі і культуры. Гэтая неацэнная заслуга Савецкага Саюза будзе ў падзяку і ўспрынята чалавецтвам. Гераічным палётам савецкага чалавека ў космас адкрыта новая эра ў гісторыі Зямлі. Адвечная мара чалавецтва збылася.

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і Савет Міністраў СССР ад імя нашай слаўнай Камуністычнай партыі, Савецкага ўрада, усіх народаў Савецкага Саюза гарача вітаюць з вялікай перамогай розуму і працы ўсіх вучоных, канструктараў, тэхнікаў, рабочых, усе калектывы і арганізацыі, якія ўдзельнічалі ў паспяховым ажыццяўленні першага ў свеце касмічнага палёту чалавека.

Трыумф савецкай навукі

Радзі перададу ўсю свету не-звычайную вестку: для асваення сусветнай прасторы быў пасланы ў космас першы чалавек — Юрый Аляксеевіч Гагарын. Ён паспяхова абляцеў вакол Зямлі і прыляжыўся ў надзвычайна радзі.
Цяжка перадаць тую радасць і гонар, які адчувае кожны чалавек нашай неабсяжнай Радзімы за поспехі савецкай навукі, тэхнікі, за поспехі нашых савецкіх людзей.
Палёт у космас чалавека паярадычала вялікай падрыхтоўчай работы. Не малое месца належыць і медыцынскай навукі ў падрыхтоўцы да палёту чалавека ў космас. На самай справе, колькі найскладаней-шых праблем трэба вырашыць, каб

Сардэчна вітаем і віншаем Вас, дарагі наш таварыш Юрый Аляксеевіч ГАГАРЫН, з найвялікшым подзвігам — першым палётам у космас.
Наш свабодны, таленавіты і працавіты народ, узняты Партыяй камуністаў на чале з вялікім правадаром і настаўнікам працоўных усяго свету Уладзімірам Ільічам Леніным у кастрычніку 1917 года да свядомага гістарычнага творчасці, паказвае цяпер усяму свету найвялікшы перадагт новага, сацыялістычнага ладу ва ўсіх галінах жыцця грамадства.

Касмічны палёт чалавека — гэта вынік паспяховага ажыццяўлення грандыёзнай праграмы разгорнутага камуністычнага будаўніцтва, нястомных клопатаў Камуністычнай партыі і яе ленинскага Цэнтральнага Камітэта і Савецкага ўрада на чале з Мікітам Сяргеевічам Хрушчовым аб няспынным развіцці навукі, тэхнікі, культуры, аб шчасці савецкага народа.

Менш чатырох год аддзяляюць запуск першага ў свеце савецкага штучнага спадарожніка Зямлі ад паспяховага палёту чалавека ў космас.

Савецкія вучоныя, інжынеры, тэхнікі, рабочыя сваёй упартай і самаадданай працай адкрылі шлях чалавечаму генію ў глыбіні сусветнай прасторы. І яны зрабілі гэта ў імя міру на зямлі, у імя шчасця ўсіх народаў.

Першы палёт чалавека ў космас стане крыніцай новага натхнення і смелых імкненняў для ўсіх савецкіх людзей у імя далейшага прагрэсу і міру ва ўсім свеце.

Слава савецкім вучоным, канструктарам, інжынерам, тэхнікам і рабочым — пакарыцелям космаса!

Слава нашаму народу — народу-стваральніку, народу-пераможцу, які пракладае пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі шлях да светлай будучыні ўсяго чалавецтва — камунізма!

Няхай жыве слаўная Камуністычная партыя Савецкага Саюза — вялікі натхніцель і арганізатар усіх перамог савецкага народа!

Няхай жыве камунізм!

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ КПСС
ПРЕЗІДЫУМ ВЯРХОўНАГА САВЕТА СССР
САВЕТ МІНІСТРАў САЮЗА ССР

Герою з герояў

Бяспрыкладны подзвіг Юрыя Аляксеевіча Гагарына — першага касманаўта Зямлі — падобны на казанне пада.

Гэты подзвіг радасна ўсхваляваў у гэты момант усе людзі ў свеце, бо ўпершыню чалавек пашырыў межы Сусвету, першым пралажыў сцяжынку ў неабсяжны прасторах космаса. І гэты чалавек — сын савецкага народа, грамадзянін Савецкай дзяржавы. Восем чаму сэрца кожнага з нас пойкіна вялікай радасцю і гордасцю за нашу слаўную Радзіму. Яна першая ў свеце пралажыла надзейны дарогі да сапраўднага шчасця чалавечай на Зямлі. І першым ў свеце пракладае дарогі ў незведаныя далечыні Сусвету.

Подзвіг Юрыя Аляксеевіча Гагарына — вялікая гістарычная падзея, якая назаўсёды застаецца ў памяці людзей пакаленняў як грандыёзны перадагт стваральнай працы чалавека і яго светлага розуму, перамога, якая раскрыла перад усім светам веліч характараў савецкага чалавека, усё высякаства яго замыслаў, яго імкненняў і спадзяванняў.

Слава савецкаму народу, першаадкрывальніку таямнік Сусвету!
Слава нашай любай Радзіме!
Слава першаму касманаўту — герою з герояў савецкай зямлі!

Міхась ЛЫНЬКОУ.

КАЗКА СТАЛА ЯВАЮ

Вялікая, нечуваная дагэтуль падзея — палёт першага чалавека ў космас. Ці ж можна сустрэць яго без хвалявання, без радасці за нашу навуку, за савецкага чалавека, які першым адкрыў дарогі ў незведанае.

Тое, што было казкай, што было прыгожай марай, тое, пра што думалі найлепшыя розумы Зямлі, сталася явай, сапраўднасцю. Дзівіцца, людзі, гены чалавека, які толькі ва ўмовах сацыялістычнага грамадства здолеў здзейсніць мары пра завоеў космаса.

За імкненне пранікнуць толькі думка за межы Зямлі чалавецтва папаліла многімі жыццямі. На працягу амаль чатырох дзесяцігоддзяў адна папсыка інжынерна-навуковага афіцэра да новай прагрэсіўнай ідэі і замучыла ў катойліх да 12 мільянаў чалавек. Між імі, напрыклад, сведзіць такі імёны, як Іааніс, італьянскі астраном Чыка д'Асколі, які даводзіў, што Зямля круглая, Джардана Буона, Галілей і іншыя.

Навука і рэлігія — два даўнія ворагі і антыподы. І таму палёт першага чалавека ў космас выдзе да канчатковага вызвалення чалавека ад путаў рэлігіі.

Мы на парозе вялікіх, грандыёзных здзяйсненняў. Адчынена акно ў космас, у Сусвет, да Сонца, да зор, якія робяцца для нас бліжэйшымі і ўжо больш разушымі на сваіх „вечных“, велічных шляхах. Асваенне космаса павялічыць, пашырыць сферу прыкладання розуму і працы чалавека.

Слава першаму касманаўту Юрыю Гагарыну! Слава партыі, Радзіме! Піліп ПЕСТРАК.

У высь касмічнага прастору

Мы зналі:
Скор! Скор! Скор!
І ён паляцеў —
Новы век:
У высь касмічнага прастору
Падняўся першы чалавек.

І крыкнуць хочацца:
Радзіма!
Ты ў далі шчасліваю лясці!
Цябе ўчарашнім вачыма
Сягоння ўжо не разглядым!

І ў сэрцы мераю ўчарашняй
Ужо не змераш цяпер
Крылатай, велічнай, бясстрашняй
Любові нашай да цябе.

Хвала адважнаму пілоту,
Паклон і — слава на вякі!
Рытуйце сэрцы да палёту —
Сябры,
Сусветы,
Землякі!
12.ІВ.61 г.

Ня ГІЛЕВІЧ

На здымку: Юрый Аляксеевіч Гагарын з жонкай Валентынай Іванаўнай і дачкой Ляляй.
Фотажурнік БЕЛТА.

Гутарка М. С. Хрушчова з першым касманаўтам Ю. А. Гагарыным

Першы сакратар ЦК КПСС і Старшыня Савета Міністраў СССР таварыш М. С. Хрушчов, які знаходзіцца ў раёне Сочи, 12 красавіка з неслабнай увагай сачыў за падрыхтоўкай і запуском карабля-спадарожніка „Усход“, за палётам першага ў свеце касманаўта, савецкага грамадзяніна лётчыка-касаміста Ю. А. Гагарына — піянера асваення космаса.

Неўзабаве пасля паведамлення аб шчаслівым завяршэнні першага касмічнага палёту і прыляжынення Ю. А. Гагарына ў надзвычайна радзі, што ў Вас такі выдатны настой! Вы правільна кажаце, — няхай капіталістычныя краіны даганяюць нашу краіну, якая праклала шлях у космас, пасля першага ў свеце касманаўта. Усе мы ганарымся гэтай вялікай перамогай.

Тут прысутнічае Адаіс Іванавіч Міхай, ён перадае Вам сардэчнае віншаванне і прывітанне.

Ю. А. Гагарын: — Перадайце маю падзяку Анастасу Іванавічу і лепшыя пажаданні яму!

М. С. Хрушчов: — Скажыце, Юрый Аляксеевіч, у Вас ёсць жонка, дзеці?

Ю. А. Гагарын: — Ёсць і жонка Валентына Іванаўна і дзве дачкі — Лена і Галля.

М. С. Хрушчов: — А жонка ведае, што вы паліцеце ў космас?

Ю. А. Гагарын: — Так, ведае, Мікіта Сяргеевіч.

М. С. Хрушчов: — Перадайце маё сардэчнае прывітанне Вашай жонцы і Вашым дзецям. Няхай Вашы дзеці растуць і ганарача сваім бацькам, які здзейсніў такі

палёт.
М. С. Хрушчов: — Я рад слухаць Ваш голас і вітаць Вас. Буду рад сустрэцца з Вамі ў Маскве. Мы разам з Вамі, разам з усім нашым народам урачыста адсвяткуем гэты вялікі подзвіг у асваенні космаса. Няхай увесь свет глядзіць і бачыць, на што здольна наша краіна, што можа зрабіць наш вялікі народ, наша савецкая навука.

Ю. А. Гагарын: — Няхай перае краіны даганяюць нас!

М. С. Хрушчов: — Правільна! Вельмі рад, што Ваш голас гучыць бацька і ўнучка, што ў Вас такі выдатны настой! Вы правільна кажаце, — няхай капіталістычныя краіны даганяюць нашу краіну, якая праклала шлях у космас, пасля першага ў свеце касманаўта. Усе мы ганарымся гэтай вялікай перамогай.

Тут прысутнічае Адаіс Іванавіч Міхай, ён перадае Вам сардэчнае віншаванне і прывітанне.

Ю. А. Гагарын: — Перадайце маю падзяку Анастасу Іванавічу і лепшыя пажаданні яму!

М. С. Хрушчов: — Скажыце, Юрый Аляксеевіч, у Вас ёсць жонка, дзеці?

Ю. А. Гагарын: — Ёсць і жонка Валентына Іванаўна і дзве дачкі — Лена і Галля.

М. С. Хрушчов: — А жонка ведае, што вы паліцеце ў космас?

Ю. А. Гагарын: — Так, ведае, Мікіта Сяргеевіч.

М. С. Хрушчов: — Перадайце маё сардэчнае прывітанне Вашай жонцы і Вашым дзецям. Няхай Вашы дзеці растуць і ганарача сваім бацькам, які здзейсніў такі

вялікі подзвіг у імя нашай Савецкай Радзімы.

Ю. А. Гагарын: — Дзякуй, Мікіта Сяргеевіч. Я перадам гэтае Ваш прывітанне і назаўсёды запамню Вашы сардэчныя словы.

М. С. Хрушчов: — А Вашы бацькі, маці і бацька, жылы, дзе лны знаходзіцца цяпер, чым займаюцца?

Ю. А. Гагарын: — Бацька і маці жывыя, яны жывуць у Смаленскай вобласці.

М. С. Хрушчов: — Перадайце Вашаму бацьку і Вашай маці мае сардэчныя віншаванні. Яны маюць права ганарыцца сваім сынам, які здзейсніў такі вялікі подзвіг.

Ю. А. Гагарын: — Вялікае дзякуй, Мікіта Сяргеевіч. Я перадам Вашы словы бацьку і маці. Яны будуць рады і глыбока ўдзячны Вам, нашай партыі і Савецкаму ўраду.

М. С. Хрушчов: — Не толькі Вашы бацькі, але ўся наша Савецкая Радзіма ганарыцца Вашым вялікім подзвігам, Юрый Аляксеевіч. Вы здзейснілі подзвіг, які будзе жыць у стагоддзях.

Яшчэ раз ад душы вітаю Вас з паспяховым завяршэннем першага касмічнага палёту. Да хуткай сустрэчы ў Маскве. Жадаю Вам усёго найлепшага.

Ю. А. Гагарын: — Дзякуй, Мікіта Сяргеевіч. Яшчэ раз дзякуй Вам, роднай Камуністычнай партыі, Савецкаму ўраду за вялікае давер, аказанае мне, і запэўніваю, што і ў далейшым гатовы выканаць любое заданне Савецкай Радзімы. Да пабачэння, дарагі Мікіта Сяргеевіч!

Надзвычайна!

Гэтую вестку мы чакалі, да яе, можна сказаць, былі падрыхтаваны, верылі, што прыдзе дзень, — і яна, крылатая, у адно імгненне абляцці, ускрылі ўвесь свет. І ўсё ж кожны з нас знаў непаўторнае па сіле хвалявання, калі радыё паведаміла: грамадзянін Савецкага Саюза — у космасе!

Захляпуючы, выдатная падзея! Новая старонка ў гісторыі нашай планеты адкрыта! І адкрыў яе савецкі чалавек на касмічным караблі „Усход“. Імя першага касманаўта, слаўнага сына нашай Радзімы лётчыка Юрыя Гагарына сёння — ва ўсіх на вусях! Аб ім і аб яго подзвігу цяпер гавораць у кожным кутку Зямлі. Яго імя залатым літарам будзе запісана ў стагоддзях!

З незвычайным хваляванням мы сачылі за палётам карабля-спадарож-

ніка, на якім быў першы касманаўт! Сэрца перапуныліся радаснымі пачуццямі, калі радыё адно за адной перадавала весткі аб ходзе палёту, аб самаадчуванні мужа разведчыка космаса. А калі прыйшла вестка, што Юрый Гагарын паспяхова вярнуўся з караблём на зямлю — радасць наша была асабліва вялікай.

Атрыманая перамога — яшчэ адно сведчанне, на гэты раз выключна бліскавае, велічных навукі і тэхнікі нашай краіны, гераізму і высакародных імкненняў савецкага народа.

Подзвіг, здзейснены 12 красавіка ў асваенні космаса — надзвычайны! За ім — новыя палёты касмічных караблёў з людзьмі, новыя перамогі. Так будзе, так запісана ў гісторыі нашай партыі, нашым народам. І мы рады, ганарымся гэтым!

Мікола ТКАЧОУ.

Што вы скажаце?

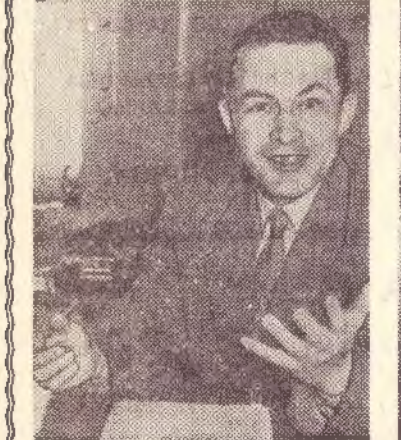
НАШЫ ІНТЭРВ'Ю
РАНЫЦА 12 КРАСАВІКА

Зайр АЗГУР,
скульптар
— Я не веру ў чую. Цяпер скажу: наш чалавек можа рабіць чую. Палёт Гагарына — святая нашай Радзімы.

Вера ШУТ,
касір-кантраляёр
— Гэта цудоўна!

Юрый ТАТАРАУ,
канструктар завода
аўтаматичных ліній
— Ганаруся сваім дзекам...

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

2 14 красавіка 1961 г.

Іна Іра
— Мы абавязкова паліцім на караблі з дзядзькам Гагарыным... Вядома, калі нам дазваляць паліці мамы.

Янка МАТУШ,
— Усё было добра, калі я на крылах фантазіі падарожнічаў у космас. А цяпер, калі пачуў пра жывога касманаўта — маёра Гагарына, то ўсе мае героі разам з фантамабілем паліцілі ўверх тармаш-камі.

Аляксандр ЖАРНАКЛЕУ,
— Мне хочацца сёння шчыра абняць усіх, хто стварыў цудоўны касмічны карабэль. Вітаю нашых вучоных і вынаходцаў. Злучаныя Штаты Амерыкі, якія так многа хваляцца, асталіся зноў далёка заду.

Аляксандр ДРОЗД,
лётчык грамадзянскага флоту,
камандзір карабля
— Шчыра прызнаюся, я вельмі зайдзючы свайму калегу на прафесіі Юрыю Аляксеевічу Гагарыну. Спадзяюся, што прыйдзе час, калі і я павяду ў космас пасажырскі карабэль.

Афанасій ВАЛЬКОВІЧ,
брыгадзір калгаса імя Гастэва
Мінскага раёна
— Радасна быць светлам гэтай надзвычайнай падзеі. І тым больш радасна, што першым пілотам касмічнага карабля быў наш чалавек, сын вялікага савецкага народа.

Вольга СІВОХІНА
— Майму ўнуку Вадзіму 10 месцаў. Я хачу, каб ён рос такім жа адважнікам, як Гагарын.

Іван КНЯЗЬКО,
маістар гадзіннікаў
— Вас цікавіць мая думка? Не знаходжу слоў, каб выказаць усё, што на душы. Скажу толькі: слава савецкаму чалавечу!

А мы ляцім вышай і вышай

(Янка КУПАЛА)

Папраўка з космасу

Затаіўшы дыханне, слухаў я па радыё паведамленне аб палёце чалавека ў космас.

Слухаю, а самому верыцца і не верыцца. Што гэта, сон? Не, не сон. Што гэта, казка? Не, не казка. Гэта наша ява. Паведамленне ТАСС было кароткім. Слова дыктара так усклалі розум і сэрца, што міжволі перснелі слёзы радасці, загаварыла ў душы горадасць за нашу Савецкую дзяржаву, за тое, што паліцеў у космас першым у свеце наш, савецкі чалавек. Паліцеў на савецкім касмічным караблі. Паліцеў не скідаў смертных бомбы на Зямлю, а панёс сябе міру і спакою ўсім людзям нашай планеты.

Падзеі савецкага жыцця заўсёды апаздываюць нас, літаратараў. Пакуль пішам твор аб адным, глядзіш, ужо трэба пісаць аб другім, аб новых падзеях.

Так здарылася і са мною. Некаль-

кі дзён назад мы дамовіліся з камп'ютарам Эдзі Тарманам напісаць кантат, якую назвалі «Неба». Галоўная тэма кантаты — уладзіць нашых будучых касманаўтаў. Мы былі ўпэўнены, што нашым кантатам раней, чым касманаўты паліцяць у космас. І ў мяне павялісіўся ўжо на рабочым сталі першы радкі пэсн:

Люблю цябе, неба,
Над Нёманам родным,
Над Мінскам, над Сожам
Крутым, быстраводным.

І... раптам — паведамленне ТАСС. Нас касманаўты апаздзілі. Але пэсн наша не абаралася, яна толькі спынілася, каб ярыч завісьце.

Сэрца не змяшчае ўсяго таго гераічнага, слаўнага, што хочацца сказаць аб нашых простых савецкіх людзях, якія здзяйсняюць гераічныя подзвігі.

Адам РУСАК.

ЯК ГЭТА ХОРАША!

Ранак. Я сяджу за сталом. Пачуў, як у калідоры зазваніў тэлефон. Звычайна ахвотней за ўсіх да тэлефона падбягае дачка, наасцілаеца Галля. У такіх час найбольш і звоняць да яе — сяброўкі на школе: ці рашыла задачу, а калі рашыла, то як. Але я пачуў, як яна ў тэлефон пыталася: «Па радыё? Чалавек у космасе?» Я адразу ж падбег і ўключыў прыёмнік.

Чуўся ўжо, як заўсёды, урачысты голас Левітана:

— Гаворыць Масква. Працуюць усе радыёстанцыі Савецкага Саюза... Мы паспелі толькі парасчынаць усе дзеверы, каб чутно было на ўвесь дом, бо кожны баўся скрануцца са свайго месца, каб не прапусціць ні аднаго слова.

...Спадарожнік «Восход»... лётчык Юры Гагарын... перыгэй 175, апогэй 302 кіламетры... вага 4.725, час аблёту 89,1 хвілін...

Левітан змолк, Галля не паспела яшчэ адказаць, так і стаяла ў дзяржах, праслунаўшы галаву ў сукенку. У Ані ў руках быў карандаш — яна чапіла, і цяпер з гэтым карандашом і ўвайшла да мяне. Пасля ўвайшоў і сын Алі, пасля мяне Сяня. Усе яшчэ аздавалася, слухалі. Усе яшчэ балялі паручышчы цішыню. Дзеверы былі парасчынены, а пайшоў хадзіць з пакоў ў пакой, з пакоў ў пакой, бо цяпер ужо не сядзесяла.

Нарэшце загаварылі наперабой, але стараўся знайсці найбольш кароткія словы:

- Толькі паліцеў!
- Усё такі мы першыя падняліся.
- Наш чалавек у космасе!
- Лётчык маёр Гагарын!
- Якая шчаслівая ў яго маці!

Прыёмнік маўчаў надзвычай насьцярожана. Гэта значыць, што паведамленне будзе паўтарацца яшчэ. Аня пабегла, каб перадаць навіну суседзям — Брыльям, але Янка Брыль ужо сам стаяў каля тэлефона і некаму звоніў, перадаваў, каб хутчэй ўключылі прыёмнік...

Ну, якая пасля гэтага праца! Я пайшоў, каб паказаць па вуліцы, супакоіць самога сябе. Не памятаю прывітаў той даччыны, што падбегла да мяне на Ленінскай вуліцы, знаў толькі, што працуе яна на радыё. Яна аклікнула мяне адзёк, падбегла, паціснула руку і не сказала, а крыкнула, як самую светлую радасць:

— Вінішу вас з перамогаю!

— З перамогаю!

Як гэта хораша! Адчуваць, што перамога партыі, народа, навукі ёсць і твая перамога. Што ўсё гэта круа на табе. Што ўсё гэта зроблена савецкімі людзьмі, якіх ты называеш дарагім патрыятычным словам — «мы».

Янка СКРЫГАН.

НАРАДЗІЛАСЯ НОВАЯ ЭПОХА

Маё жыццё пачалося яшчэ тады, калі не было ні радыё, ні самалётаў, калі звычайны грамадзян быў тэхнічным чалавекам, а тэхнічны чалавек — грамадзян. Толькі мала та верыў, што з грамадзяна можа гучаць чалавечы голас і нараджа пэсмістычныя правяры, ці не схаваўся хто пад сталом, на якім іграў грамафон.

А якім неверагодным чужым былі першыя кінафільмы, з'яўленне якіх я таксама памятаю.

А было ўсё гэта толькі нейкіх

п'яцьдзесят і дзімнім год назад. Якое ж магутнае парыванне зрабіла наша Савецкая Радзіма, калі сёння мы вітаем першага касманаўта! І гэты касманаўт — наш савецкі, родны чалавек!

Нарадзілася новая эпоха, эра палёту чалавека ў космас!

М. СЧАНСНОВІЧ, заслужаны дзеяч культуры БССР, галоўны рэжысёр Баранавіцкага народнага тэатра.

У раёне прыземлення

Першы касманаўт Юрый Аляксеевіч Гагарын прыземліўся над вёскай у адзіндзённым раёне. Максімаў жыхары, механізатары, што працавалі на полі, убачышы незвычайную з'яву, абегалі, горах вышлі, калі чалавек, які прыбыў з космасу.

Хутка падляцеў верталёт, і Юрый Аляксеевіч быў дастаўлены ў бліжэйшы горад. Жыхары, даведаўшыся аб гэтай падзеі, выйшлі на вуліцы, каб сустрэць героя.

Юрый Аляксеевіч усхвалявана хадзіў па пакоі, усміхаўся, вочы ў яго гаралі, настрой добры. Ён зусім яшчэ малодзі, велічы мошняга чалавечка, рост — ніжэй сярэдняга, твар адкрыты, рускі, з прыгожай добрай усмешкай. Усе вішучы, жадаюць яму адароў. Барэспандэнт «Правды» звярнуўся да першага касманаўта з пытаннямі.

— Як вы сябе адчуваеце, Юрый Аляксеевіч?

— Адчуваю сябе цудоўна, выдатна. Гатовы выканаць любое новае заданне нашай слаўнай Камуністычнай партыі, роднага Савецкага ўрада, нашай вялікай Радзімы.

— Як вы адчувалі сябе ў палёце?

— У палёце адчуваў сябе вельмі добра, свабодна. Карабэль быў для

мяне домам, дзе я адчуваў сябе спакойна, уцешана. Трэба сказаць, што нашы вучоныя, інжынеры і рабочыя, ствараючы гэты выдатны карабэль, зрабілі вельмі многа для свайго Радзімы, і першае слова, якое я павінен сказаць, гэта слова вялікай удзячнасці нашаму савецкаму народу, які здолеў выхавалі такіх выдатных людзей, вучоных, інжынераў, рабочых, якія змаглі стварыць цудоўнейшы карабэль. А гэта ж толькі пачатак. Уся наша тэхніка цяпер зольна выводзіць у палёт чалавека ў космас.

— Вы зрабілі падзвіг, Юрый Аляксеевіч, — гаворыць першаму касманаўту.

Юрый Аляксеевіч мякка ўсміхаецца і сціпла адказвае:

— Не, гэта не я зрабіў падзвіг. Гэты падзвіг здзейсніў увесь наш савецкі народ, наша слаўная Камуністычная партыя, Савецкі ўрад. Гэта яны падрыхтавалі ўсё для таго, каб здарыўся палёт у космас, для таго, каб там пабыў першы савецкі чалавек. Мая першая ўдзячнасць нашым вучоным, інжынерам, рабочым, нашаму народу, які здолеў падрыхтаваць падзвіг сусветнага значэння.

І. МАТВЕЕВІЧ.
(«Правда» за 13. IV. 1961 г.)

Гэты падзвіг не забудзецца

Клуб друкарні імя Сталіна ў Мінску — поўны. Дзітнішты, пералётчыцы, вярстальшчыцы, машыністы — усе ўсхваляваны, усе гавораць пра адно і тое ж: пра веліч савецкай навуцы, пра мужнасць адважанага касманаўта, пра здзяйсненне адвечных мар палёту ў Сусвет. Роботнікі паліграфіі сабраліся на мітынг. Дырэктар выдавецтва «Звязда» Н. Міцкі прачытаў паведамленне ТАСС. Затым слова было прадастаўлена галоўнаму тэхнолагі І. Тэўшу. Ён гаворыць:

— У касмічнага карабля цудоўная назва: «Сход». У ёй як нігды лепш сімвалічна выказаны веліч нашай роднай дзяржавы. На яшчэ людзям прарадзіла першая ў свеце касмічная траса. Прайдуць якія, і напачаткі не забудуць гэты падзвіг.

Слова прапачуў рэтутор афетэга паха, член камітэта камсамолу Г. Раўмаў.

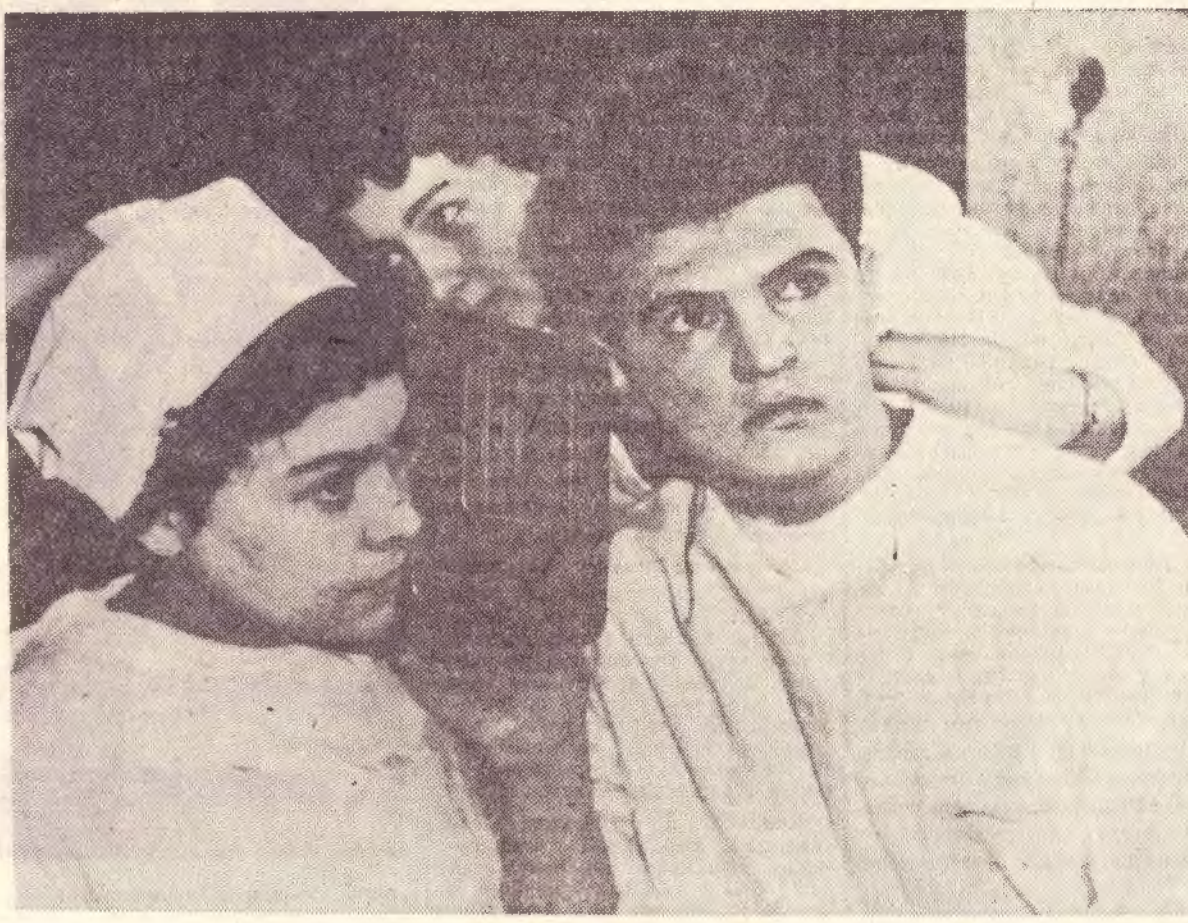
— Мала хто жыццё нештага ў свеце касманаўта. Юрыя Гагарына —

прыклад кожнаму камсамольцу, — гаворыць Раўмаў. — Так трэба любіць Радзіму, так самаадана служыць ёй. Юрый Гагарын навекі праславіў нашу Айчыну.

Свае думкі выказаў адна з лепшых работніц набырчэцкага Тамара Бабоўіч. Яна сказала:

— Вялікі падзвіг Юрыя Гагарына натыўны савецкіх людзей. Кожнаму хочацца працаваць яшчэ лепш. Знамянальна тое, што гэты гістарычны падзвіг адбыўся напярэдні XXII з'езду Камуністычнай партыі і выказаў думку ўсіх работнікаў друкарні, калі сказаў: «Родная краіна, наша праца, наша жыццё належыць табе!»

Вялікі мітынгі рабочых і служачых адбыліся на Мінскім паліграфічным камбінаце імя Я. Коласа, на аўтамабільным і трактарным заводах, на многіх прадпрыемствах Гомеля, Віцебска, Брэста, у калгасах рэспублікі.

Каб ніводнае слова не праяццела міма... Фотаэцюд Н. САЛАТА

Грандыёзны навуковы эксперымент

Карэспандэнт ТАСС звярнуўся да вядомага савецкага фізілага, члена карэспандэнцкай Акадэміі навуў СССР Э. А. Асцярына з просьбай асвятліць буйнейшае дасягненне СССР у асваенні космасу.

— Не кожная эпоха, — сказаў у гутарцы вучоны. — бывае адзначана ў свядомасці будучых пакаленняў падзей, якія не мелі прэзідэнтаў у гісторыі. У другой палове XX стагоддзя такой падзеяй з'явіўся першы чалавек у космас. Грынці Сусвету быўчым расхмуліўся. Настаў той самы час, каліход якога прабачыў Канстанцін Эдуардавіч Цыялкоўскі, Расхмуліўшы надрабнейшую частку рэчыва і расхмуліўшы энергію атама, чалавек вырашыў заглянуць у ішчыя сусветы, «асвоіць» каласальную прастору. У чалавечства быццам выраслі крылы.

Трэба сказаць, што фізіялогія чалавек, не ідэальна адасобіла, ласці адбываюць вялікую ролю пры падрыхтоўцы касманаўтаў. Не кожны можа імі стаць, гэтак жа, як не кожны становіцца лётчыкам. Але нават для людзей, фізіялагічны склад і вышэйшая нервова-дзейнасць якіх адпавядае прад'яўленым патрабаванням, касманаўт неабходна прайраць трэніроўку. Такім чынам, фізіялагічны вырашчаны аднаго асноўнага задку: імі распрацаваны навукова абгрунтаваны прыніцы ўсёабнавай трэніроўкі арганізма і падрыхтоўкі, ято да такога адказнага выпрабавання, якім з'яўляецца палёт у космас.

ПРАГРАМА «АБЖЫВАННЯ» КОСМАСУ

Амаль з першых палётаў штучных спадарожнікаў Зямлі пачалася дыскусія паміж савецкімі і амерыканскімі спецыялістамі: якім павінен быць спадарожнік — джымі або лётчыкам? Цяпер, напэўна, ужо не застаецца сумненняў у тым, што ідэя лётчага спадарожніка прыкрывае толькі жаданне вырашыць праблему найбольш «лёгкай» спосабам. Зусім зразумела, што вывесіць на арбіту штучнае небасцеа цела невялікай вагі тэхнічна значна прасцей, чым залуціць і наладзіць касмічную скорасць цэламу паветранаму аўтобусу.

Дыскусія пачалася ўжо тады, калі ўвесь свет са здзіўленнем працягваў аб першым зоркавым прабеце шарападобнага савецкага спадарожніка вагой у 83,6 кілаграма. Гэты здзіўляючы палёт, што зацвердзіў у стагоддзях прырытэт савецкай навуцы і вывучэнні касмічнай прасторы, даў не толькі першыя звесткі аб умовах існавання чалавечых у прастору вакол Зямлі, але і пацвердзіў правільнасць перспектывы разналіч савецкіх канструктараў, вучоных, інжынераў. Пытанне ў прыцыне было вырашана ў карысць савецкай тэорыі спадарожніка. І ўжо, пачынаючы з наступнага запуску, вага яго была адразу павялічана ў некалькі разоў. Далёкімі гэтымі мы атрымалі магчымасць разгартуць у многіх аспектах праграму вывучэння касмічнай прасторы, загадка распрацавалі ў асноўных дэталях.

Такім чынам, эксперыментальна падрыхтоўка да палёту чалавек працягвалася пачынаў у Савецкім Саюзе трэцяга лістапада 1957 года, калі на арбіту вакол Зямлі выйшаў другі штучны спадарожнік, несучы герметычны кантэйнер з падследнай жывёльнай, сістэмай надышчанавага паветра, запалсам ежы і прыборами для вывучэння жыццядзейнасці ва ўмовах касмічнай прасторы. Агульная вага апаратуры, падследнай жывёльнай і крышчэ электрыфікацыя складала 508,3 кілаграма.

Калі ўслед за тым 15 мая 1958 года Савецкаму Саюзу ўдалося ажыццявіць запуск трэцяга спадарожніка вагой у 1.327 кілаграмаў, аказалася магчымым пачаць наступны этап падрыхтоўкі палёту чалавек у космас — да стварэння ўжо не проста спадарожнікаў, а касмічных караблёў — своеасаблівага жытля чалавек у прастору Сусвету.

Пасляховым запасам першага такога карабля азнаменавалася ў нашай краіне вясна 1960 года.

ФІЗІЯЛОГІЯ І КАСМІЧНАЕ ПАСКАРЭННЕ

Разам з тым на даргу для сталі такія мюды-біялагічныя праблемы, з якімі навука да гэтага часу яшчэ не сустралася. Гэтыя праблемы былі аясныя новымі не толькі таму, што тут мы мелі справу з многімі невідомымі, яны асабліва выражана паказалі, што прагрэс сучаснай біялогіі магчымы толькі на шляху не саюза з кіміяй, фізікай і нават механікай.

Да такіх праблем адносяцца, напрыклад, вялікія паскарэнні руху. Неабходна было вызначыць, ці змога чалавек фізіялагічна перанесці з'яву, звязаную з палётам на касмічным караблі, знаходжаннем на ім і наступным спускам на па-

верхню Зямлі? Які ўплыў акажучы на жыццядзейнасць арганізма касмічнае паскарэнне нарабля і ішчыя фактары, звязаныя з палётам? У сувязі з гэтым ад савецкіх фізіялагаў і медыкаў запатрабавалася грунтоўна даследаваць сапраўды мільёнаў запіну перагрук, няважасці, змянінага асродка і г. д. Затым удалося распрацаваць меры аховы арганізма супраць гэтых шкодных фактараў, а таксама прадухілення магчымых іх вынікаў. У аснову такіх мер былі пакладзены старанныя сістэматычныя даследаванні на жывёлках.

Трэба сказаць, што фізіялогія чалавек, не ідэальна адасобіла, ласці адбываюць вялікую ролю пры падрыхтоўцы касманаўтаў. Не кожны можа імі стаць, гэтак жа, як не кожны становіцца лётчыкам. Але нават для людзей, фізіялагічны склад і вышэйшая нервова-дзейнасць якіх адпавядае прад'яўленым патрабаванням, касманаўт неабходна прайраць трэніроўку. Такім чынам, фізіялагічны вырашчаны аднаго асноўнага задку: імі распрацаваны навукова абгрунтаваны прыніцы ўсёабнавай трэніроўкі арганізма і падрыхтоўкі, ято да такога адказнага выпрабавання, якім з'яўляецца палёт у космас.

ФІЗІЯЛОГІЧНЫ КАНТРОЛЬ НА АДЛЕГЛАСЦІ

Цяжка пераацаніць значэнне даных аб уплыве перагрук на арганізм, якія мы атрымалі пры палётах падследных жывёл на савецкіх касмічных караблях. Для гэтага праводзіўся ўпершыню ў сусветнай навукавай практыцы фізіялагічны кантроль на такой велізарнай адлегласці. Апрача таго, аб'ектам назірання былі арганізмы, якія знаходзіліся ў стане бесперапыннага і імклівага палёту.

Новы даследавальні апаратура, тэлебачанне і радыёлабараторыя да магчымасці вывучэння фізіялагічнай рэакцыі жывёл на розных участках палёту. Так было «прашчана» быцц палёта сабакі Белкі — аднаго з пасажыраў другога савецкага касмічнага карабля. Зааргустравана рэзкае павячэнне яго дэрга на актыўным участку палёту, у час работы рухавікоў ракетна-носіцёа. У гэты пражмак часу ча-

стата палёта дасягала амаль 200 удараў у хвіліну. Потым пульс нармалізаваўся.

А вось і даныя аб дзеянні перагрук на участку спуску касмічнага карабля. Так, у Чарнушкі — пасажыра чаргвэртага савецкага касмічнага карабля — к канцу палёту частата пульса знаходзілася ў мяжы 70—90 удараў у хвіліну. У першыя хвіліны спуску частата пульса дасягала 240 удараў у хвіліну, а затым паступова знізілася да 120—140 удараў. Усё гэта паказала фізіялагам і ўрачам, наколькі высокая адчувальнасць да змяненняў умоў палёту з боку сістэмы кровазвароту. Адсюль вучоным змаглі зрабіць вывад, што неабходна стварыць умовы, пры якіх былі былі арганізмы акажучы ў дзеяння перагрук на чалавечым касманаўце. Пры гэтым ўлічвалася тая акалічнасць, што ўплыў гэты можа закрануць не толькі вегетатывны функцыі чалавечэа арганізма, але і вышэйшыя аддзелы цэнтральнай нервовай сістэмы. Гэты аналіз быў асновай для адной з важнейшых у сістэме падрыхтоўкі да палёту чалавек у космас. Яна пачыналася ў першую чаргу пры падрыхтоўцы кабін або таго, што атрымала назву «насялямай» часткі касмічнага карабля.

НЕ У 2017, А У 1961...

Вы, магчыма, памятаеце, як аб'яўсваў Канстанцін Эдуардавіч Цыялкоўскі сваю мару аб палёце касмічнага карабля з людзьмі на борце. Час гэтай падзеі ён аднёс да 2017 і наступных гадоў. Група вучоных розных нацыянальнасцей, пабудавалі касмічны карабэль, адпраўляючы ў падарожжа — спачатку вакол Зямлі, затым на Мясца і, нарэшце, робяць палёт у межзвёздныя сістэмы. Яны фантастычны раман, чыталі мы радкі, у якіх рускі вучоны прадугадаў момант, калі ракетка з вучонымі, што знаходзіцца ў ёй, ляціць за межамі атмасферы. Сіла цяжару адсутнічае. Спачатку гэта служыць перашкодай у жыцці незвычайнага экіпажа. Але, прыстасаваны да існавання ў новых умовах, удальнікі экспедыцыі пачынаюць знаходзіць перавагі такога жыцця.

Вось, напрыклад, што сказаў адзін з гэтых касманаўтаў, наро-

Увесь свет у захапленні

Так часта бывае ў нашым жыцці. Яшчэ ўчора невідомая імя савецкага чалавек нечакана становіцца самым папулярным на ўсёй планеце. Вестка пра палёт савецкага чалавек у космас і яго шчаслівы зварот на родную зямлю ўскалыхнула ўвесь свет, маланкай абляцела ўсе краіны і дзяржавы. Цяпер імя Юрыя Гагарына не сыходзіць з вуснаў і вучонага, і рабочага, і селяніна.

З прычыны паспяховага палёту савецкага лётчага-касманаўта і яго шчаслівага вяртання на зямлю прасілі свае аіншаванні прэзідэнт Злучаных Штатаў Амерыкі Дж. Кенэдзі, кіраўнік урада індыйскай рэспублікі Джавахарлал Неру. Яны адзначалі выдатны падзвіг савецкіх людзей, бліскучую перамогу савецкай навуцы.

Захапляюцца цудоўным поспехам савецкага астранаўта Юрыя Гагарына прэзідэнт Польскай Акадэміі навуў професар Т. Катарыні, генеральны сакратар кабінета Міністраў Японіі Охара, служачы Рабачкага ўніверсітэта (Марока) Махамед Ханіту, вядомы югаслаўскі спецыяліст па космасу, заснавальнік астранаўтычнага таварыства інжынер В. Матовіч, старшыня камуністычнай партыі Швецыі Х. Хагберг, сакратар англійскага таварыства між-

планетных зносін Л. Дж. Картэр і тысячы іншых выдатных вучоных, дзяржаўных і палітычных дзеячоў розных краін свету.

«Я думаю, што 12 красавіка 1961 г. стане датой, якую дасі будучыя пакаленні будуць запамінаць пры вывучэнні гісторыі праз п'яцьдзесят або сто год», — сказаў прэзідэнт Брытанскай асацыяцыі савецкай развіццю навуку Джордж Томпсан.

Дэпутат парламента ад ліберальна-прагрэсывацкай партыі Японіі Такума Уануноія заявіў карэспандэнту ТАСС:

— Я зноў у захапленні высокім узроўнем навуцы і тэхнікі Савецкага Саюза. Хоць я і не спецыяліст, але павінен прызнаць, што гэты навукова-тэхнічны прагрэс здзейснен сацыялістычнай сістэмай. Ва ўмовах, якіх чалавек зрабіў палёт у космас, най-нававіна быць прадукцыйна.

Задзіўляюча навіна! — сказаў карэспандэнту ТАСС англійскі вучоны-фізік Джыміс Рын. — Мы калісьці б пераваж шырае аіншаванне нашым колегам у Савецкім Саюзе ў сувязі з іх выключным дасягненнем... Запуск карабля з чалавекам на борце ў касмічную прастору і яго прымяненне ў вызначаным месцы з'яўляецца найвялікшым тэхнічным дасягненнем.

Увесь замежны друк прывесціў палёт савецкага чалавек у космас свае першыя старонкі, выходзілі экстранны выпускі газет, радыё і тэлебачанне наспына інфармавалі сваіх грамадзян аб тым, як праходзіў палёт касмічнага карабля «Сход» з першым пасажырам — савецкім лётчыкам Юрыем Гагарыным, перадавалі яго біяграфію.

«Новы ашаламляльны трыумф рускіх у саборніцтве са Злучанымі Штатамі ў космасе. Вучоны ўсёго свету славяць рускае дасягненне», — гэтыя словы з паведамленням агенства Асацыяўтэд прэс адлюстроўваюць захапленне амерыканцаў брыскімі дасягненнямі савецкага чалавек.

«Гэта самая фантастычная падзея ў жыцці майго пакалення» — заявіў карэспандэнту радыётэлевізійнай кампаніі СІ-Бі-Эс Джэйм.

А ішчыякая газета «Цэйлон абсервер», якая выходзіць у Каломба, пісала: «Рускія выйгралі саборніцтва ў запуску чалавек у космас».

Савецкі Калумб у космас! Агенства Франс прэс, паведамляючы пра вялікі навуковы падзвіг савецкіх людзей, ліла: «Рускія былі першымі, хто залуціў штучны спадарожнік Зямлі ў 1957 г. Яны першымі дасягнулі Мясца ў 1959 г. Яны першымі залуцілі вакол Зямлі і выйралі жыццё жывёл у мінулым годзе. Іх дасягненні адкрываюць новую эру чалавечай гісторыі. Падобнага чалавечэа не ведала. Цяпер палітык «Альсена» — які першым дасягнуў Паўночнага полюса, Хілары, які першым узяўся на вершыню Эверэста, злучаюцца ў наўраўнанні з палітыкам Юрыя Гагарына дзіцячымі прагнкі кямлі».

Савецкі Саюз залуціў у космас першага чалавек! — паведамляе агенства Рэйтэр. Гэтыя паведамленне паўтараюць наспына, адсунуўшы на задні план усе астатнія інфармацыі.

У аднас савецкіх пасольстваў за мяжой паступае шмат вішавалых тэлеграм, у якіх аддальна выказваецца захапленне брыскімі дасягненнямі чалавечэа ў гісторыі чалавечэа падзвігам Юрыя Гагарына. Яі савецкага пасольства ў Балгарыі сабраліся тысячы людзей. Стыхійная хваляюцца некалькімі галізі. Над плошчай гучалі савецкія пэсн, бесперапынна чутыя воклічы: «Слава КПСС!», «Слава савецкім людзям!», «Слава першаму касманаўту — маёру Гагарыну!».

Венгерская газета «Эніч Хірапа» змяшчае выказанне выдатных вучоных і грамадскіх дзеячоў свай краіны: «Сённяшні дзень — наваротны пункт у навуцы», — заявіў акадэмік Ласла Эдэльс.

Чалавечэа ніколі не забудзе бліскучы палёт па краіны вялікага Леніна, — сказаў мангольскі вучоны А. Лусуэндуу. — Яна прыкладвае чалавечэа дарогу да ішчасна на зямлі.

Л. МАРКЕЛАВА.
Кар. ТАСС.

Пленум Цэнтральнага Камітэта КПБ

11 красавіка адкрыўся V пленум Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі.

Пленум зацвердзіў наступны парадак дня:

1. Аб стане і мерах паліяпшэння партыйна-арганізацыйнай работы ў партыйных арганізацыях КПБ.
2. Аб мерах па выкананню рашэнняў студзенскага Пленума ЦК КПСС аб павелічэнні вытворчасці і нарыхтовак сельскагаспадарчых прадуктаў і аб ходзе выканання планаў і сацыялістычных абавязальстваў па вытворчасці і нарыхтовак сельскагаспадарчых прадуктаў у 1961 годзе.
3. дакладам «Аб стане і мерах паліяпшэння партыйна-арганізацыйнай работы ў партыйных арганізацыях КПБ» выступіў сакратар ЦК КП Беларусі П. М. Машэраў.
4. Успрэчках па дакладу выступіў сакратар Мінскага абкома КПБ С. О. Прытыцкі, сакратар Гродзенскага гаркома КПБ А. І. Гарані, сакратар Дрысенскага райкома КПБ М. І. Пузанскі, сакратар Гомельскага абкома КПБ І. Я. Палкоў, сакратар Баранавіцкага гаркома КПБ М. І. Дзялёк, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР В. І. Казлоў, сакратар Мінскага гаркома КПБ А. Б. Насілюскі, сакратар Віцебскага гаркома КПБ В. М. Сініцын, старшыня Беларускага рэспубліканскага савета прафесіянальных саюзаў І. М. Макараў, сакратар Бабруйскага гаркома КПБ І. В. Цімончык, загадчыца аддзела партыйных органаў Брэсцкага абкома КПБ Р. П. Пуціна.

12 красавіка V пленум Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі працягваў сваю работу.

Успрэчках па дакладу П. М. Машэрава «Аб стане і мерах паліяпшэння партыйна-арганізацыйнай работы ў партыйных арганізацыях КПБ» выступіў загадчык аддзела партыйных органаў ЦК КПБ С. А. Платоў.

Затым з дакладам на другую пункту парадку дня «Аб мерах па выкананню рашэнняў студзенскага Пленума ЦК КПСС аб павелічэнні вытворчасці і нарыхтовак сельскагаспа-

дарчых прадуктаў і аб ходзе выканання планаў і сацыялістычных абавязальстваў па вытворчасці і нарыхтовак сельскагаспадарчых прадуктаў у 1961 годзе» выступіў сакратар Брэсцкага абкома КПБ А. А. Смірноў, сакратар Віцебскага абкома КПБ У. Е. Лабакоў, старшыня выканкома Гомельскага абласнога Савета дэпутатаў працоўных М. А. Кліменка, сакратар Гродзенскага абкома КПБ Р. П. Панамароў, старшыня выканкома Мінскага абласнога Савета дэпутатаў працоўных У. Ф. Міцкевіч, сакратар Магілёўскага абкома КПБ К. В. Мацішэвіч.

